

A GYÖRFFY ISTVÁN KOLLÉGIUM KÖZVÉLEMÉNY-KUTATÁSA 1943-BAN

1943 márciusában Kardos László, a Györffy-kollégium igazgatója – a Parasztfőiskolások Közössége nevében – több száz kérdőívet küldött ki a jelentősebb kollégiumok növendékeinek: a Györffy-kollégistáknak, a Horthy Miklós Kollégium, a Pázmány Péter Diákotthon, a Gömbös Kollégium és több, hasonló rendeltetésű intézmény diákjainak.

A kérdőíveken – a nacionálén kívül – a következő égető társadalmi kérdésekre kellett választ adni:

- Szükségesnek tartod-e a paraszti származású főiskolás értelmiség összefogását?

- Ha nem, miért nem? Ha igen, milyen feladatokat kell vállalnia ennek az összefogásnak?

- A parasztság kitől és mikor várhatja problémáinak megoldását?

- Melyek a parasztság fő problémái?

- Mi legyen a szerepe az öntudatos értelmiségnek a paraszti problémák megoldásában?

- Az utóbbi időben felmerült a munkásság és a parasztság közti viszony tisztázásának szüksége. Ellentétben van-e a munkásság érdeke a parasztsággal? Ha igen, milyen ellentétek vannak köztük, ha nem, melyek a közös érdekek?

- Mi legyen a magyarság magatartása nemzetiségeinkkel szemben?

- Hogyan látod a zsidókérdést?

- Hogyan látod a magyarországi németiség kérdését?

- Milyen viszonyt láatsz kívánatosnak a környező államokkal?

- Kik azok az írók, akik ma utat mutatnak a kibontakozáshoz?

A fenti kérdéseket a Megjegyzések "rovat" egészítette ki.

Kardos László a kísérőlevélben közölte: "A kérdőív válaszai önmagunk helyzetének és magatartásának tudatosságát és szándékaink természetét mérik meg." A felmérés valójában azt a közvetlen célt szolgálta, hogy a beadott kérdőívek alapján legkiválóbbaknak látszó parasztfőiskolásokból kialakítsák a Parasztfőiskolások Közösségének élgárdáját.

A Györffy István Kollégium igazgatósága 1943. március 23-ra hívta össze a kitöltött kérdőívek alapján kiszemelt diákokat a további munkával kapcsolatos megbeszélésre. Az összegyűlt több száz fős hallgatóság előtt Kardos László bevezetőjében kifejtette a kollégium álláspontját a földkérdésről, a nemzetiségi kérdéssről és több más társadalmi kérdéssről. Ezt követően Erdei Ferenc és Nagy István tartott előadást. Erdélyi József Györffy-

kollégista naplójában ezt olvashatjuk az összejövetelről: "A megbeszélés során megállapítottuk, hogy nincs közöttünk elvi ellentét. Egy demokratikus formában látjuk a továbbfejlődés lehetőségeit, abban láthatjuk a kérdéseinket is megoldhatónak."¹ Az 1943 márciusában lezajlott tanácskozás a Györffy-kollégisták szárszói fellépésének egyik előkészítő állomása volt.

A kitöltött és visszaküldött kérdőívek közül 135 darab maradt fenn a Györffy István Kollégium iratai között. A legtöbb kérdőívet a Györffy-kollégisták töltötték ki, de a Horthy Miklós Kollégium növendékei is készségesen válaszoltak. A kérdőívek kitöltői javarészt kisbirtokos származásúak voltak, de akadt köztük napszámos, törpebirtokos, vidéki iparos, munkás és köztisztviselő gyermeke is. Illetőségük szerint a magyar vidék szinte minden táját reprezentálták, ám véleményükből mégsem pusztán szűkebb pátriájuk közhangulata sejlett ki, hanem a főváros feszültebb légkörének szellemisége is. Megállapítható, hogy Kardos László később, 1943-as szárszói felszólalásában e kérdőíves felmérésből is merített.

E hajdani dokumentumokról nemcsak azért volt érdemes levéltárporát, mert becses kortörténeti forrást képviselnek, hanem azért is, mert a kérdőíveken feltett kérdések szinte egész problematikája aktuális maradt az 1944–1945-ös nemzeti sorsfordulót követő években.

Nagy terjedelme miatt nincs mód a teljes dokumentáció közzétételére; elkerülhetlenné vált a szerkesztői válogatás. Így publikációnk leszűkült a fellelt kérdőívek mintegy kétharmadára, illetőleg a feltett kérdések alig több mint egyharmadára. Igyekeztünk úgy válogatni közülük, hogy a válaszok lehetőleg arányosan képviseljék a kollégiumok növendékeit. Csupán a Györffy-kollégium esetében merítettünk a fennmaradt teljes dokumentációból (37 kérdőív). Tettük ezt azért, mert utóbbiak válaszaik karakterisztikusak: árnyaltabb véleményüket érdemes külön is vizsgálni. Feleleteik alkalmasint még jellegzetesebbek lettek volna, ha vezetőik is kitöltik a kérdőíveket.

A már ismertetett kérdések közül mindössze négyet vettünk figyelembe a szerkesztésnél. Választásunk az alábbi, bizonyos mértékig összefüggő kérdésekre esett:

1. Mi legyen a magyarság magatartása nemzetiségeinkkel szemben?
2. Hogyan látod a zsidókérdést?
3. Hogyan látod a magyarországi németiség kérdését?
4. Milyen viszonyt látsz kívánatosnak a környező államokkal?

A kollégisták esetenként végletek, szélsőségek között ingadozó válaszaik ne képezzék el a mai olvasót. Mielőtt ítélnéznénk, vegyük figyelembe a megkérdezettek életkorát, az akkori kül- és belpolitikai helyzetet, a kérdé-

1 Politikatörténeti Intézet Levéltára 302. f. 1/6. ó. e. Közli: A fényes szelek nemzedéke. Szerk.: Kardos László. Akadémiai Kiadó, 1978. I. k. 238. o.

sekben foglaltak történeti gyökerét, korabeli társadalmi súlyát, nemkülönben azt a körülményt, hogy a kollégisták zömének gondolkodására ilyen vagy olyan mértékben óhatatlanul hatott a politikailag és erkölcsileg kisiklott államrendszer közszelleme, uralkodó ideológiája, egyesekre a fajiságot kanonizáló nemzetiszocialista frazeológia, másokra az osztályszempontú marxista felfogás. Emellett kétségkívül érződik e válaszokban a magyar etnikum iránt egyes szomszédos államokban megnyilvánult izzó gyűlölet ellenhatása is.

A közlésnél természetesen betartottuk a kötelező anonimitást. A válaszadók azonossági számának közlésével azonban lehetővé tettük egyazon kollégista minden egyes kérdésre adott válaszában megismerését. A közölt források szöveghűek, de a kirívó helyesírási hibákat kijavítottuk. Egyes dokumentumokat lábjegyzettel láttunk el.

Az alább közölt forrásanyagot a Politikatörténeti Intézet Levéltára őrzi a Györfly István Kollégium fondjában (302. f. 1/8. ő. e.).

I. Mi legyen a magyarság magatartása a nemzetiségekkel szemben?

Györfly István Kollégium

1. Tekintve, hogy egymás mellett kell élnünk, igyekezzünk jó viszonyban élni. Ez a jó viszony azonban ne menjen a magyarság rovására. Meg kell szerezniünk a kultúrfölényt nemzetiségeinkkel szemben. Csak úgy tudjuk őket magunkhoz kapcsolni.

2. Teljes jogegyenlőség.

3. Amint lehet, békés együttműködés. Ahol ez nem megy, visszatelepítéssel oldani meg a problémát, úgyhogy ott mulioraéciókat [sic!] adni a magyarságnak, hogy kénytelen legyen az ill. nemzetiség vagy asszimilálódni, vagy egy szép napon sátorfáját venni. Ahol az asszimiláció könnyen megy, azt különféle dotációkkal még segíteni kell.

4. Ha csak lehetséges, békés együttműködés. Mindegyik nemzetiséggel máshogyan állunk szemben, tehát egységes, egyforma magatartás nem lehetséges. Teljesen az adott helyzettől függ.

5. A nemzetiségi kérdés lényegét abban látom, hogy nem a nemzetiségeket kell elnyomni, hanem teljes szabadság mellett a magyarságot (parasztságot) felemelni. Csak türelemmel érhetjük el az együttműködés (Kossuth álma) megvalósítását.

6. Kölcsönös megértés. Kultúrájukat nem szabad bántani. Népeik, hasonlóan a magyarhoz, alacsony sorban élnek, de uraiknak sikerült a feszültséget irányunkban levezetni. Tudatosítanunk kell, hogy a magyar nép és a

nemzetiségi "nép" érdeke közös. A nép gazdasági és társadalmi emelkedése magával hozza a megértést is.

7. Külsőleg a lehető leglojálisabb. Tanuljuk meg a nyelvüket, a lehetőség szerint. Teljesítsük kívánságaikat, de ne a magyarság rovására. Helyezzük előnybe náluk a társadalmi ellentéteket a fajiság elé. Osszuk meg erejüket és céljaikat.

8. Békés együttélés. Vagyis úgy tekintsük őket, mint embereket, ne pedig mint nemzetiséget, s főképpen ne mint ellenséget.

9. Mi vagyunk az államalkotó nemzet. Tehát nem tehetünk túlzott engedményeket saját fajtánk rovására. Hibás a nemzetiségek túlzott dédelgetése. Úgyes programmal be kell olvasztani őket.

10. Semmi esetre sem a Szent István-i eszme! A magyar gyerek kinlódhat az egyetemen, a nemzetiségek számára tucattájjal építik a kollégiumokat, adják a segélyeket! A visszatelepített csángók 2 hold földet kaptak, a svábok, románok, mint a tűz, úgy terjeszkednek! Mihelyt lehet, kitelepíteni őket egy szálig!

11. Amelyik nemzetiséggel szemben hatalmilag is túlsúlyt képviselünk, igyekezzünk azt gazdaságilag úgy túlszárnyalni, hogy ránk legyen szorulva. Amely nemzetiség mögött erősebb a katonai hatalom a miénknél, ne vétünk ellenük.

12. Legyen a megértés, a Duna-medencei közös sors az alap a mai helyzetben, keresni e felé az utat, de, ha a magyar nép jövője miattuk veszélybe kerül, akkor a legerősebb fegyveres felszámolás, *kitelepítés*.

13. Amíg hátuk mögött bűjtő államok vannak, tartózkodni tőlük, amikor pedig mindenki eljut oda, hogy egymás mellett, együtt dolgozva is jól lehet élni, akkor segíteni egymást.

14. Tapasztalataim szerint az irredenta jelszavak hangoztatása legkevésbé szolgálja a magyarság megerősödését, és feleslegesen sokkal erősebb reakciókat szül a nemzetiségeknél. Szellemileg és fizikailag egészséges emberek kitermelése a legjobb magatartás.

15. Helytelennek tartom a Szent István-i gondolat azon ferde értelmezését, hogy nemzetiségeink vendégek, tehát őket illeti meg az első hely.

16. Érezzék magukat itthon, de ne jobban, mint a magyarok.

17. Minden elnyomási szándék nélküli, egyenrangú emberekkénti együttélés a Kárpát-medencében. Nincs elnyomás, nincs szeparációs törekvés. Amilyen bánásmódot kívánnánk a magyar kisebbségnek, úgy bánjunk mi is kisebbségeinkkel.

18. Ne üldözzé, de különös előnyben se részesítse őket. Továbbá függ ez a magatartás a környező államok magatartásától.

19. Próbáljunk kiegyezni a nemzetiségekkel, ne hirdessük azok kiirtását, de több jogot se adjunk nekik, mint nekünk van.

20. Megtűrhetők.

21. Dolgozni az együttműködésért. Az együttműködés érdekében azonban semmi pozíciót és lehetőséget ne adjunk a nemzetiségnek nagyobb mértékben, mint a magyarságnak. Az együttműködésben az egyensúly érdekében is: a magyarságnak biztosítsunk nagyobb lehetőséget.

22. Fenntartani velük a jó viszonyt a kölcsönös megértés jegyében. Megadni jogukat, szem előtt tartva a magyarság érdekeit. Ha nem tudnának megértéssel együtt élni a magyar néppel, úgy a lehetőség szerint megfelelő helyet biztosítani, hogy a magyar léttéren kívül egymás között. [sic!]

23. Csakis minőségbeli fölény, igazi kultúrfőlény és józanság valuk szemben.

24. Valahogy röviden úgy tudnám megfogalmazni: primus inter pares. Tehát [a] minőségi és mennyiségi vezetést magunkhoz kell ragadni.

25. A nemzetiségeknek meg kell adni a megfelelő jogokat, de csak addig, míg a velük biztosított egyenlő bánásmóddal vissza nem élnek és a magyar haza ellen nem izgatnak. A magyarságnak figyelnie kell magatartásukat, és megadni a lehetőségét annak, hogy lassan érzésben és nyelvben is a magyarságba felszívódjanak.

26. Csak annak a szempontnak a figyelembevétele lehet, hogy a magyarságot mindenben erősítsük, tehát a nemzetiségek dédelgetése aláássa a magyarság sorsát. A nemzetiségeket ne nyomjuk el, de mostohábban kezeljük, mint eddig tették. A békés megegyezést látszólagosnak és utopisztikusnak tartom.

27. Vigyázva, de nagyon vigyázva közös munkára serkenteni őket. Ne legyen a magyarságnak idegen vezetője. Ne legyen "nagy magyar" az idegen és ne akarjon gondolatot adni.

28. "Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók."

29. Mindenkinek megadni a jogot az egyenlőség alapján. Viszont nem engedni, hogy Magyarországra kényszerítse világnézetét még asszimiláns köpenyegben sem. (Pl. sovinizmus.)

30. Az lenne az ideális, ha ilyen probléma nem lenne. Nem ereszteni a fejünkre nőni és elbírní egymást, ha már itt egymás mellett élünk.

31. Kíméletes bánásmód lenne az emberi, de az sokszor lehetetlen. Mindenesetre szerintem káros az "állam az államban" módszer.

32. Hogy ne legyen állam az államban, beolvasztásra kell törekedni.

33. Vesse le előbb a magyarság a hamis nacionalizmust, és azután értesse meg a nemzetiségekkel is az igazi nacionalizmust: semmi erőszak.

34. Finom eszközökkel és módon való elnyomás. Itt kellene a legügyesebb politikát alkalmazni, de ez ideig mindig a legügyetlenebb volt, pedig most már nehezebb. Véget kell vetni a nagy türelmességnek, de az erőszakosság magyarázat káros lehet.

35. A nemzetiségi kérdést csak a magyarság megerősítésével lehet elintézni. Első ebben az országban a magyar. A jóindulatnak és az iskoláztatási akcióknak láthatjuk az eredményét. Még ma is azon gondolkoznak, hogy kedveskedjenek a nemzetiségnek. Ezer holdakat kapnak, fiaik egyetemre járnak százával, és ezek már fenik a kaszájukat, hogy végleg leszámoljanak a folyton kedveskedő, engedékeny, tétlen magyarsággal. Duna-medence államainak szövetségét tervezzük? Ezt csak nagy és magyar népű ország esetén lehetne megvalósítani. Ami a magatartásunkat illeti, nézzünk rá a térképre. Három kis állam szakadt ki belőlünk. Erdély déli része még az oláhoké, Temesköz meg a szerbeké. Bízhat-e valaki abban a nagy testvériségben és együttműködésben? Bízhat, de ez végleges pusztulásunkkal járna. Magyar föld először magyart illet meg. Míg magyarok milliói kis viskókban föld nélkül tengetik életüket, addig az idegenek dúslakodnak a magyar javakban. A nemzetiség kap a magyaroktól, és mikor fájának volt, kapott attól. A magyar csak néz, neki semmi sem jár, mert ő magyar. Neki nem kell kedveskedni, őt nem kell megerősíteni, mert ő magyar.

36. Beolvasztás semmi esetre sem. Legegyszerűbben a kitelepítéssel lehetne szabályozni a magatartást.

37. A nemzetiségi kérdés túlságosan szabadelvű kezelése volt az a tény, ami megérlelte azt, hogy ilyenről is kell most beszélni. Ez nem volt helyes a múltban, a jövőben még úgy sem lehet az. Csak annyi jogot adni a nemzetiségnek, amennyi kisebbségi arányszámuknál fogva, a magyarság mellett arányosan, de inkább az ő kárukra, mint a magyarságéra, megilleti úgy a polgári, mint a gazdasági, társadalmi életben.

Horthy Miklós Kollégium

1. Igyekezzen túlszaporodni és mutassa meg, hogy elsőszülöttségi jogánál fogva őt illeti meg a vezetés a Kárpát-medencében.

2. Ne dédelgessük őket a nyakunkra. Bölcs, higgadt kezelés.

3. A nemzetiségeket a Szent István-i gondolat szerint kell kezelni, azonban nem kell túlzásba vinni a dédelgetésig.

4. Szelíden erőszakos beolvasztási törekvés. Kiváltságok teljes megszüntetése. Nincs most arra idő, hogy bizonyos Szent István-i eszmékkel áltassuk magunkat. Szemet szemért!

5. Olyan kulturális, politikai és gazdasági berendezkedést kell kiépítenünk, hogy kíváncsatos legyen számukra az abba való bekapcsolódás.

6. Autonómia, de ne úgy, hogy sok esetben több joguk legyen, mint a magyaroknak.

7. Mindenkori magatartásunkat velük szemben népünk életének alapérdekeivel mérjük. E keretek között úgy bánni velük, mint emberekkel, s megbecsülni őket mint népet, de sohasem népünk rovására.

8. Tervszerű kitelepítés.

9. Legyünk hozzájuk barátságosak, azonban nem bután. Mindig első legyen a magyarság népi érdeke, és ezzel szemben nincsen semmilyen megaluvás. A "kultúrfőlény" és a magyar vendégszeretet már túlhaladott álláspont.

10. A nemzetiségekkel szemben elsősorban a magyar célokat kell figyelembe venni, mert láthatjuk, hogy elég volt a magyar lovagiasságból, mert más nemzetek sem azok a mi testvéreinkkel szemben.

11. Semmi esetre sem az, ami most. A nemzetiségeket a külföldön élő magyarokkal kell kicserélni. A megmaradó nemzetiségi részt lehetőleg egymástól távol, színmagyar vidékre telepíteni.

Gömbös Kollégium

1. Semmi esetre sem karddal kell megoldani e kérdést, mint ahogy most csinálják. Népek és népek között természeti határt vonni nem lehet. Gazdasági és kulturális egymásrautaltságot figyelembe véve, békésen oldjuk meg a kérdést. Ehhez pedig mindkét rész jóakarata szükséges.

2. Lojálisnak kell lenni a nemzetiségekkel szemben, de nem a magyarság ellenére. Első és előnyben, kedvezményben részesülő mindig a magyar legyen.

3. A lehető legnagyobb megértés.

Diákotthon a Podmaniczky u. 8. sz. alatt

1. Akárhogy is bánunk velük, magyarokká soha nem fogjuk nevelni, sem pedig hű "állampolgárokká". Így nem brutálisan, hanem csendes, halk eszközökkel fokozatosan elnyomni minden téren.

2. A múlt tapasztalatai alapján mi nem igazodhatunk a kisebbségeink után. Ha ők nem akarnak hozzánk alkalmazkodni, akkor olyan eszközöket kell választani, ami meghozza a kívánt eredményt.

Diákotthon a Kálmán u. 4. sz. alatt

1. Csendesen, látszólag közönyös, és inkább negatív. Erősítsük mindenütt a magyarságot, de ne segítsük a kisebbségeket. Csinálják a maguk sorsát, csupán a rendfenntartó szerepét kellene talán vállalnunk. A múlt asszimilációs törekvései, névmagyarító harcai sokat ártottak. Műveltségünkkel, őszinte, igaz emberségünkkel, és ha kell, fegyverrel gyakoroljunk rájuk vonzóerőt.

2. A Szent István-i gondolat alapján igyekezzünk a nemzetiségeket megnyerni, hogy nemzetiségiségük ne legyen jogcím nagyobb előnyökre. Azért emeljük fel sürgősen a magyar százazreket, hogy helyüket foglalják el.

Diákotthon a Rottenbiller utcában

1. Igazságos, de nem dédelgető, hanem szigorú bánásmód.
2. Komolyan megállapítani, hogy képes-e a magyarság szaporodási fölénybe kerülni. Ha igen, akkor lojális eljárás, ha nem, akkor az ésszerű szabadás minél hamarabb tőlük.

Diákotthon a Pöltenberg u. 8. sz. alatt

1. Hazánk mai területén nem élnek olyan népek, amelyek ma a "nemzetiség" névre méltók lennének. Egyszerűen ellenséges idegeneknek kell őket tekinteni, akik kényszerülnek nyugton maradni, míg rajtuk a szemünk. Minden kulturális és gazdasági fegyverrel ellenük kell fordítani azt a harcot, amelyet ellenük hirdetnek, míg észre nem térnek.
2. Elméletben megilletnék őket a magyar születésű állampolgár összes jogai, de mivel erre ismételtelen méltatlannak bizonyultak, a legradikálisabb rendszabályokat kell ellenük alkalmazni.

Pázmány Péter Diákotthon

1. A magyarság elsősorban magyar érdekeket védjen. Szeretnék egységes, népi Magyarországot.

Eötvös Kollégium

1. Mindenesetre nem az erőszak. Megpróbálhatnánk egy olyan világot teremteni, aminek helyes volta vonzaná a kisebbségeket. Viszont a magyarság ma már nem despota lehet velük szemben – ami ugyan eddig sem volt –, hanem *primus inter pares*. A kérdés azonban csak alapos megvitatás és megvizsgálás után tekinthető megoldottnak, amire még legnagyobb mai tudósaink se jutottak el.

Egyéb diákotthonok

1. A magyarság számára életszükséglet a nemzetiségi kérdés egyszer s mindenkorra való *megszüntetése!* A Kárpát-medence *egyetlen nép* élettere. Ez a nép pedig vagy a *magyar*, vagy *senki!*
2. Fel kell ismernünk, hogy az ellenséges magatartás csak az emberi erők pazarlását eredményezi. Ha a nemzetiségek a "szó őszinte értelmében" sza-

badon használhatnák nyelvüket (iskola és sajtó), elsimulnának az érdekel-
lentétek, és a nemzetiségek a magyar nemzetbe beolvadnának törekvéseik-
kel.

3. Mint modern államban, meg kell adni a szükséges jogokat, de a magyar
faj uralkodó fölényét meg kell őrizni.

4. Felettből nehéz probléma. Több irányból történtek kísérletezések a
probléma megoldására, kudarcukat Trianon bizonyítja. Legnehezebb, de
legeredményesebb szerintem a magyarságba való beolvasztásuk. De ehhez
olyan egységes magyar öntudatot kell teremtenünk, amely elsepri a nemze-
tiségek önállósulásra vágyó törekvéseit.

5. Teljes megértés emberi kérdésekben, de nemzeti kérdésben a feltétlen
szigor. Elemi oktatást fokozatosan elmagyarosítani.

6. Egyenrangúság – egyenlő bánásmód gazdasági, kulturális stb. téren, de
megkövetelendő tőlük a teljes törvényhűség és magyar nemzeti érzés, hogy
ne nyelvrokonaikhoz, hanem a magyarsághoz tartozónak érezzék magukat.

7. Úgy bánni velük, mint ahogy azok bántak, vagy bánnak a magyarokkal
az ő országaikban.

8. Kulturális asszimilálódást kell velük szemben követni, különösen azok-
kal szemben, akik a magyarságnál alacsonyabb életszínvonalon és kultúrán
állnak. Egyébként a teljes egyenjogúsítás, hivatalok elnyeréséhez azonban
magyar nyelv tudása.

9. Ha impérium volna kezünkben: – könnyen válaszolhatnánk; – így nehéz.
Ha már a sors így rendezte, igyekezzünk megértéssel viselkedni, de nem ma-
gyarságunk feladásával.

10. Ha igaz, hogy "A nagy világon e kívül / nincsen számodra hely", akkor
az is igaz, hogy "ezen" a földön csak magyarul lehet élni. Tehát ezen a helyen
nemzetiségeink is csak magyar életet élhetnek. Elismerem, hogy a politikai
erőszak nem vezetne kellő eredményre, de viszont nem kellene a magyar-
ságnak olyan előnyt biztosítani nemzetiségeinek, ami ma van, hanem jó len-
ne, ha azokat a magyarság érdekeinek megfelelően irányítanák.

11. Vagy hozzásimulnak teljesen szellemünkhöz, vagy ha nem, ki velük!

12. Az államalapító és irányító nép múltjánál, kulturális és számbeli túl-
súlyánál fogva mi vagyunk. De meg kell értenünk ezen túl a nemzetiségeket.
Egyebet, mint hogy a közös haza érdekeihez hűek legyenek, nem kívánha-
tunk tőlük, "mit nem kívánsz magadnak" alapján.

13. Bizonyos fokú türelem, cseretelepítés, megakadályozni azokat a tö-
rekvéseket, melyek a saját hazájuk javát szolgálják a mi érdekeinkel szem-
ben. Lehetőség szerint akadályozni a szaporodást, és a vezető állásokba ju-
tást teljesen megszüntetni.

14. Érvényre juttatni azt, hogy a saját portánkon egyedül nekünk van jogunk parancsolni, de ha ők nem élnek vissza a vendégjoggal, úgy nem kell félniök a szigorú, de igazságos gazdától.

15. Nem szabad túlságosan engedékenynek lenni. Inkább megszorításokat, mint engedményeket! Nem kell beolvasztani!

16. Minden téren a teljes megértés és együttműködés, de politikai és kulturális vezető szerepünk föltétlen megtartása, történelmi hagyományok alapján.

17. Formában mindig engedő, "szívélyes", ezzel barátságot kiépíteni, de lényegében semmit sem engedni a magyarság rovására. "Ravaszok legyetek, mint a kígyók."

18. Megengedni nekik mindazt a jogot, ami nem vág a magyarság eleve- nébe, ellenkező esetben pedig valamilyen radikális megoldást találni.

19. Szellemi fölényünk gyakorlása fölöttük. Nagy nemzetiségi tömbök szétszakítása. Az idegen propaganda terjesztőinek kiűzése. Pl. a román pó- pák stb.

20. Ha vállalják a sorsközösséget a magyarsággal – apró jogaik elismerése mellett megmaradhatnak, ha nem, akkor telepedjenek ki.

21. Megegyezést kell velük találni, mert a földrajzi adottságoknál fogva egyásra vagyunk utalva.

22. Magyarországon laknak száz meg száz év óta. Hát miért nem magya- rosodtak még meg? Meg kell őket erősen magyarosítani. Ezt úgy lehetne, ha nem tiszta nemzetiségi (tót, bunyevác stb.) faluk lennének, hanem felesen magyarokkal. Így keresztezéssel magyarrá olvadnának.

II. Hogyan látod a zsidókérdést?

Györffy István Kollégium

1. Radikális megoldás kellene. Ezt azonban nem szabad arra felhasználni, hogy a fontosabb problémákról eltereljük vele a figyelmet. Radikális megoldás lenne pl. a kitelepítés.

2. A kapitalizmussal együtt. Nem kell zsidó kapitalista, de keresztény sem.

3. Megoldhatatlanul. Idáig a kis zsidókat, akik vajmi keveset ártottak, törvényekkel sújtották, de csak törvényekkel. A hangyaboly mélyére azonban nem mertek lenyúlni uraink, hisz saját maguk is kapcsolatban vannak a zsidó nagytőkével. Míg ők intézik, mindig lesz zsidókérdés.

4. Erősen túlozzák, nem olyan nagy probléma, mint sokan beállítják. Az meg majdnem teljesen hazugság és piszkos eljárás, amit a németek tesznek. Egyébként a zsidót is besorolom a többi nemzetiség közé.

5. Ez is megérett már a végleges felszámolásra, csak nem olyan módon, ahogyan azt az 1939. IV. tc.² teszi. Ezt véglegesen csak a kapitalizmus és feudalizmus felszámolásával lehet tökéletesen megoldani.

6. A zsidóságban éppúgy megvan az osztálytagozódás, mint nálunk, csak nem vesztették el a közlekedési utat. Nem asszimilálódnak, közös gazdasági harcaikat ez hatja át. Kérdéssé hangsúlyozása túlzott és idegen, imperiaalista célok szolgálatában történt.

7. A zsidók meg nem engedett, illetve nem becsületes módon jutottak gazdasági és politikai előnyökhöz. Szellemükben és fajiságukban nem asszimilálódnak, tehát a faji alapon álló közösségekre veszedelmesek. S így a gazdasági közösségekre is. Meg kell oldani, de nem zsidóverésekkel.

8. Ilyen viszonyok között súlyos, akárcsak a nagybirtokkérdés. Szociális viszonyok között ellenben nekik is dolgozni kell, s így nem zsákmányolhatnak ki.

9. Eddig még mindig a kis zsidókat sújtották, és azok, akik tulajdonképpen okai mindennek, vígan élnek világukat, mert pénz, hatalom van a kezükben.

10. Napjainkban úgy írnak, olyan gyűlölettel beszélnek erről, mintha emiatt tört volna ki a háború, ez volna évezredek nyomorúságunk oka! Csak százalékosan vehessenek részt a kereskedelembe, iparban. Vezető szerepektől távol tartani őket, mert a "Karády szellem" terjesztésében nagy szerepük van.

11. A többi gazdasági kérdéssel együtt megoldódik. Sokkal fontosabb kérdések várnak megoldásra a zsidókérdésnél. *Szellemi vezetést* nem engedni nekik, tehát nem lehetnek zsidó tanítók, tanárok, újságírók stb. A gazdasági életben pedig éppúgy szabályok közé szoríthatjuk, mint akármelyik magyar *grófot*.

12. A zsidóság fajta, vallás, közös törvény, szokás stb. révén különálló test. Nem szeretném a fajtámat elkorcsosítani velük testileg, bár tán szellemileg nyernénk is. Általában antiszociális. Először társadalmi kérdés egyébként, de utána rögtön faji is.

13. Egy rendezett országban, ahol az új vezető réteg nem köti magát a zsidósághoz, elveszti jelentőségét.

14. Meg kell vonni a zsidóktól a termelési eszközöket.

15. Történelmi eszmeáramlatnak s mintegy a liberalizmus idegreakciójának tekintem, függetlenül attól, hogy ki s mikor adott neki erőlyesebb lökést.

2 Utalás "a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról" szóló ún. 2. zsidótörvényre.

16. A zsidókérdés egyike a gyökeresen megváltoztatandó kérdéseinknek. Helyükre saját magyar fajtánkból kell embert nevelnünk és így őket gyors fokozatban leváltani.

17. Vezető helyeken nincs helye zsidónak, de másutt dolgozhat nyugodtan, és aszerint kell elbírálni: a társadalomra nézve hasznos avagy káros munkát végez.

18. Nagy problémát csak a jelen társadalmi rendben okoz. Azonban a szociális rendszerű államban is könnyen okozhatnak zavart. Szeparálásuk szükséges.

19. Nem látom olyan tragikusnak, amint azt ma hirdetik. Van zsidókérdés, ami megoldható, ha a zsidókat minden téren háttérbe szorítjuk, és egy részüket kitelepítjük. (Galíciai zsidók.)

20. Veszélyes ez idő szerint, mert vagy nem tudják, vagy nem merik megoldani.

21. Az új rend megoldja jórészt a kérdést. De az új rendben a magyarság vezetése biztosítandó, esetleg még antihumánus eszközökkel is.

22. Probléma, aminél nagyobbak vannak, de nem szabad felette elsiklani.

23. Vezető rétegünk (XIX. század, XX. század eleje) bűne, hogy idáig engedték fejlődni a kérdést. Ha már tényezővé váltak a magyar életben, mert azokká váltak (hiszen ezért küzdenek ellenük), akkor nem a zsidóság hátraszorításával, hanem a magyarság kvalitásbeli fölényével oldható meg a kérdés.

24. A mai zsidókérdés feszegetése csak más, sokkal súlyosabb problémákról való tudatos figyelemelvonás. Különben, ha ki tudunk alakítani egy magasabbrendű emberi közösséget, ez a probléma teljesen ki fog küszöbölődni.

25. A zsidókérdés megoldását szükségesnek látom, hogy ezáltal a zsidóság szellemi, kereskedelmi és egyéb térfoglalását korlátozzuk. De előbb vágjuk ki a nagy fáit a zsidóságnak, akkor a kisebbeket egy csapásra kidöntjük, és ne fordítva.

26. Itt csak gyökeres megoldás segít. A zsidóság sürgős és maradéktalan kitelepítése nélkül mindig égető és megoldatlan probléma marad.

27. Meg kell szüntetni a nagytőkét.

28. Ma mindegy, hogy ki zsákmányol ki. Ezért a zsidókérdés ma a burzsoázia és a középosztály problémája. Ha az ún. kollektív szocialista társadalom meglesz, ott nem zsákmányolhat [ki] se zsidó, se *más*, ha dolgozik, akkor éljen majd úgy, mint más.

29. A polgári társadalom mai struktúrájának és szociális krízisének szülte. A társadalom mai rendjének megváltozása magával hozza a zsidó tömegek kasztszerű különállását, ezzel a zsidókérdés megoldását. [sic!]

30. Nincs olyan veszély, ahogy a nyilasok kiabálják, a svábság nagyobb veszély. Ellenpropaganda a legjobb módszer, vagy kitelepítés, de ebben nem hiszek. Nehéz eset.

31. A zsidók mint jó gazdasági emberek okvetlen korlátozás alá vetendők, mivel másképp a helyzet ugyanaz marad; legfeljebb rongyos ruhában jár a zsidó nyugtókés.

32. A zsidó fajt jelenlegi életteréből, a kereskedelemből új, öntudatos magyar kereskedő generációnak kell kiszorítania.

33. Szégyene a kereszténységnek és különösen a magyarságnak, hogy csak ilyen módszerekkel tudják gazdasági felsőbbbségüket lerontani. Ne a zsidók ellen hozunk törvényt, hanem a gazemberek ellen.

34. Fő problémát csináltak belőle, hogy más, sokkal fontosabb ügyekről eltereljük a "nép" figyelmét, hogy az országgyűlés foglalkozzék valamivel, de így legalább sikerül a "kényesebb" kérdésekről hallgatni.

35. A zsidóságot el kell mozdítani hirtelen szerzett hatalmuktól és vagyonuktól, s a szellemi irányítás eszközeit is kivonni hatalmukból.

36. Ami megmarad, kitelepíteni.

37. A zsidóság a maga alkalmazkodóképességével, bizonyos gazdasági irányba való nagymérvű érzékkel elérte azt, hogy nagyrészt ura volt és az most is a nemzeti vagyon nagy részének. Elsősorban megvonandó a feltétel ennek továbbterjedésétől: tehát a termelési tényezők birtoklásától is megfosztandók, másrészt pedig megteremteni a feltételeket ahhoz, hogy ezek az erők helyes irányba vezetődjenek, nehogy csöbörből vödörbe jussunk.

Horthy Miklós Kollégium

1. Kitelepíteni kell a háború után, minden halogatás nélkül. A zsidókérdés nem függvénykérdés, hanem első és legfontosabb. Aki mást állít: *hazaáruló*.

2. A zsidóság a legveszedelmesebb a magyarságra, mert úgy dolgozik, hogy a paraszt nem látja benne a veszedelmet. A paraszt nem tudja megérteni, hogy miért adhatja a zsidó kereskedő olcsóbban az árut.

3. Nálunk csak a szegényebb zsidókra alkalmazták [a korlátozásokat], de ott, ahol leginkább szükség lenne, a nagytőkésekre, még nem. Márpedig azt általánosan is még radikálisabban kellene végrehajtani.

4. Fontosnak tartom, de nem a legfontosabbnak. Normális körülmények között egyszerű kitelepítéssel meg lehet oldani. Túlzott jószívűség nem vezet célra.

5. Nem törvényekkel kell megoldani, hanem olyan kulturális, erkölcsi és gazdasági rend kiépítésével, mely kizárja őket magából, mint az egészséges szervezet a számára mérget jelentő idegen szennyet.

6. Magától meg fog oldódni, ha a többi, lényegesen fontosabb feladatot megoldjuk.

7. Zsidókérdés van, de nem úgy, ahogy egyesek most visszaélnék vele; tudják, hogy miért. Megoldása csak népünk már jelzett problémáinak megoldásában lehetséges.

8. A zsidó az egyik legrosszabb "nemzetiség". Még ma kitelepíteni.

9. Zsidókérdés van, de más, talán sokkal fontosabb kérdések is vannak.

10. Nem lehet máról holnapra elintézni minden zökkenő nélkül. S a radikális intézkedésekkel nem most, hanem már akkor kellett volna jönni, amikor még nemzetünk gazdasági életébe nem olvadtak annyira bele.

11. Szerintem helytelen a zsidókérdést nyugodtan hagyni a háború végéig. Most sokkal nagyobb szükség van ennek a kérdésnek a megoldására, mint eddig volt.

Gömbös Kollégium

1. A háborúvesztes államok gazdasági krízisének bünbakja. Különösen a polgárság támogatja, mert hasznot lát belőle. A parasztság szempontjából mindegy. Keresztény földbirtokos is ott zsarolja, ahol lehet. Nemzeti szempontból van, de nem oly mértékben. Újabb társadalmat, s megszűnik ez is sok más kérdéssel.

2. A zsidóság nagy részének kitelepítésével.

3. Nagy, égető kérdés, ami minél előbb megoldásra vár. Tovább ne fertőzze a magyarságot ez az undok faj!!

Diákotthon a Podmaniczky u. 8. sz. alatt

1. Radikális elbánás, "cél szentesíti az eszközt" jelige alatt.

2. A zsidókérdés a háború kimenetelével megoldódik.

Diákotthon a Kálmán u. 4. sz. alatt

1. Az akadályozza a megoldást, hogy még mindig sokan hisznek a zsidó "magasabbrendűségében". Másrészt pedig olyanok próbálják őket helyettesíteni, akik valóban jó példák a zsidóbarát politikusoknak a keresztény élheteretlenségre. A fejlődés itt is megállt.

2. A zsidóság faj, idegen tőlünk. Ki kell szorítani őket, de nem más nemzetiségek javára, mert ott leszünk, ahol a mádi honpolgár. Mi, parasztok cselekedjünk a magyar kereskedőkért is.

Diákotthon a Rottenbiller utcában

1. Rendezetlenül. A zsidókérdést minél előbb és gyökeresen meg kell oldani.

2. Szükséges rossz. A zsidóság kiirtandó közülünk. De nem lehet minden munkánk ez.

Diákotthon a Pöltenberg u. 8. sz. alatt

1. Ha már "idegentörvény" helyett zsidótörvényt hoztak, gondoskodjanak róla, hogy ez a magyarságnak előnyt jelentsen minden téren, ne csak származási kálváriát. Vegyék komolyan a betűt, mert ha még ezt az igen divatos kérdést sem oldják meg a sok hühó után, a nép semmiben sem hisz majd.

2. Zsidókérdés van, gyökeresen meg is kell oldani, de nem lehet pajzsul tolni talán sokkal égetőbb problémák elé.

Pázmány Péter Diákotthon

1. A zsidóknak nincs helye Magyarországon.

Eötvös Kollégium

1. A magam részéről nem vásárolok zsidónál, a kérdés megoldását pedig a világhelyzet fejlődése, a válság megoldása hozza meg, mint annyi másét.

Egyéb diákotthonok

1. Veszélyesebbnek eszmei, mint biológiai értelemben.

2. A zsidókérdés rendezése (ahogy érzem) nem egészen az, aminek a "kivülállók" látják. Általában az a véleményem, hogy pénzzel minden megvásárolható, még a zsidókérdés is.

3. Szükséges ennek a kérdésnek az elintézése, de természetesen az idevágó lépéseket jól meg kell fontolni, nehogy célt tévesszenek.

4. Ezt a kérdést régen meg kellett volna oldanunk. De úgy látszik, nincs erőnk hozzá. Ez a probléma nem a kis zsidók üldözésével, hanem a nagytőkés zsidók kipusztításával oldható csak meg.

5. A kérdés megoldása a legradikálisabb kitelepítés.

6. Végleges rendezés csakis Európából való tökéletes és mielőbbi teljes elűvöltetésük. Addig is, míg itt vannak, teljes politikai és gazdasági visszaszorításuk. Gazdasági és lelki rombolásuk könyörtelen elfojtása. Újságbetiltás, cenzúra.

7. Rosszul. Mielőtt feljöttem Pestre, nem gondoltam, hogy Európa legnagyobb zsidó városában fogok lakni. Mi lenne, ha pl. a zsidók tejjegyét is magyar anyáknak adnák oda, és a többi is a felét kapná? A zsidók nagy suttogó propagandát fejtenek ki.

8. Főleg társadalmi kérdés. Az országban 6,5%-ban lévő zsidók főleg a kereskedelmi és szabad pályákon helyeződnek el. Új társadalomban ezek megszűnnek, és kénytelenek más foglalkozást választani, vagy olyan helyre távozni, ahol előbbi életformájukat folytathatják. Megoldás tekintetében utalok a Szovjetunióra, ahol földművelésre, erdőirtásra stb. kényszerítették őket. Átmeneti időre fenntartandó a munkatábor intézménye, ahol oktatást is kapnának.

9. Betelt a pohár. Mind előbb [sic!] *el kell intézni* – de régóta mondják! Nem akasztással és mészárlással – akik megérdemlik azokat így –, hanem ésszel és rutinnal.

10. A zsidókérdést már előbb meg kellett volna oldani, de nem úgy, mint azt tették, hogy kezdték az alsóbb rétegen – a fűszeres szatócsokon és 5 holdas bérlőkön –, hanem a felsőbb rétegen kellett volna kezdeni, mert így az a helyzet állt be pl. a kereskedelemben, hogy a nagykereskedelem zsidó kézben lévén, a keresztény kiskereskedő nem jut áruhoz, mert a zsidó nagykereskedelem a zsidókat elégíti ki.

11. A földreform után első fontos feladat a zsidókérdés gyökeres rendezése, vagyis a német példát követni.

12. Mélyebb kérdés, mint gazdasági. Mert nagy többségük a mi számunkra rossz, emberségesen kitenni őket. Az életre természetesen joguk van, de mert nekünk is, ki velük. – Utána pedig a zsidó szellemiség is kikezelendő.

13. Nemzetiségi kérdésnek veszem, mivel itt nem lehet kitelepítésről szó, tehát a külön zsidóország felállítása lenne jó. De semmi esetre sem napi-rendre térni a dolog felett, sőt védelmezni, mint Györffy-kollégistától is láttam, nem szabad.

14. Nagy probléma, de nem olyan nagy, hogy talán ugyanolyan fontos problémákat elfeledve ilyen soká rágódjunk rajta, mint maszlagon.

15. Gazdaságilag teljesen ki kell küszöbölni őket. A *nagykereskedelem* -ből is. Ha megszűnik a kereseti forrásuk, úgyis megszabadulunk tőlük. Nincs rájuk semmi szükség, csak átkai a nemzetnek.

16. Még egyáltalán nincsen megoldva. A gazdasági és szellemi életből föltétlenül ki kell szorítani őket, hatalmi szóval és igazi magyar szellemiség megvalósításával. Kitelepítésük a legradikálisabb megoldás.

17. Egyik legfontosabb problémánk. Ki kell telepíteni őket, csak ez a megoldás, akár csak a többi nemzetiségeknél.

18. Gyökeres megoldást kíván, de az egész vonalon, a nagyzsidoknál is.

19. Még mindig megoldatlanul. A földreform oldaláról nézve igen tekintélyes föld jutna a földművelő parasztság kezébe, ha ezeket állami beavatkozással fölparcelláznák.

20. Lehető legsürgősebben és gyökeresen ki kell venni kezükből a vezető állásokat.

21. Megoldatlannak.

22. Amennyire lehet, minden jogot megvonni tőlük, mert ők Galíciából csak batyúval jöttek, s millió magyar paraszt verejtékén milliárdos zsidók lettek. Én nem vásárolok tőlük sem árut, sem *erkölcsöt*, de világnézetet sem. *Mihelyt lehet, küldjük Madagaszkárba.* Erre elég jogot ad az 1919-es kommunizmusuk, Szamuely meg a 31 zsidó népbiztos *szadista* uralma.

III. Hogyan látod a magyarországi németiség kérdését?

Györffy István Kollégium

1. Ez annyival veszedelmesebb, mint a többi nemzetiség, hogy 100 milliós tömeg áll mögötte, és ennek a karjai közt vagyunk. Egyedüli, amit tehetünk: versenyre kelni velük szellemi és gazdasági kultúrában. A germán mágnes is veszít idővel delejességéből.

2. Aki részt vesz a termelésben, és nagy alapproblémákban egyetért a többséggel, annak van joga itt élni.

3. Könnyörtelenül veszélyesnek, és ugyanúgy, mint a zsidókérdést.

4. A volksbundistákat erősen felszarvzták. [sic!] Szarvaikat le kell törni. A legjobbnak látom a kitelepítést, mert Németország 80 milliós imperia-lista állam.

5. Ebben a kérdésben sem látom az erőszakos megoldás módját helyesnek. Legyenek ők németek, csak legyenek hű magyar állampolgárok is. Aki pedig közülük magyarnak vallja magát, ám legyen magyar.

6. Beletartozik az általános nemzetiségi kérdésbe. A német imperia-lizmust képviselik Magyarországon, jelenlegi viselkedésüket nem szabad büntetlenül hagyni. A magyarság rovására való terjeszkedésük természetes és érthető. Mi vagyunk a hibások, amiért nem adtunk életlehetőséget a magyarságnak.

7. Veszedelmesebbnek, mint a zsidóságét. A németiség mögött egy 80 millió lakosú szomszédos állam áll, s vigyáz érdekeikre. Radikális megoldás így nem lehet. Beolvasztani sem lehet, mert germán+magyar=degenerált utód. (Túlnyomó %)

8. A háború kimenetelétől függ minden. Egy esetben sokkal súlyosabb a zsidókérdésnél éppúgy, mint ma. Erre irányuló egyébként az első mondatom.

9. Kényes kérdés. A kormány nem mer hozzányúlni. Nagy szervezkedés és németesítés folyik, mely még nagy bajt okozhat.

10. Sokkal veszélyesebb, mint a zsidókérdés! Csak kitelepítéssel lehet radikálisan, véglegesen megoldani! Radikálisan eljárni idegen szellemű, imperialista szervezkedési törekvéseikkel szemben! Mert ahogy kisütötték, hogy Szegedet ők alapították, úgy kezünkbe adják a botot is, hogy menjünk innen haza!!

11. Egyelőre veszélyt jelentenek, de remélem, a háború után nem ők veszik meg a magyar grófok és zsidók kiparcellázott birtokait Németországból kapott márkákért, hanem mi. Ezzel ők megakadnak a további terjeszkedésükben.

12. Szervezett külföldi erő egy saját állam keretében. Semmi más megoldás nem lehet, csak *kitelepítés* (minden volksbundistát) és asszimiláció bizonyos helyeken, ahol már ez ügyis elkezdődött. A hazai németiség közepes értékű fajtaelemekből áll.

13. Nagy tömegénél fogva és a nagynémetiség támogatásával a kulturális, sőt politikai irányító is volt. Most azonban a nép megmozdításával úgy a hivatalnok-, mint szakember- és kereskedőréteg nem ők lesznek. Jelentőségből tehát veszítenek.

14. Ezt a kérdést én csak Németországgal kapcsolatban tudom értelmezni. A hazai németiség magatartása függvénye Németország győzelmének vagy vereségének. Az első eshetőségről nem is szólva, az utóbbi is veszélyt hord magában, amennyiben az erős szláv hatás következtében reakcióként könnyen befogadná a magyarság a német szellemet.

15. Livius: Az árulók még az ellenség előtt is gyűlöletesek.

16. A magyarországi németek igen hasznos polgárok Németország számára, de nem a mi számunkra. Mivel már igen sok bajt okoztak nemzetünknek, nagyon hasznos művelet lenne őket is leváltani.

17. Ha hitlerista álmuk elmúlik, s képesek velünk együttélni, a többi nemzetiségekkel egyforma bánásmódban részesítsük. Nincs értelme bosszúnak, ők nem tehetnek mostani helyzetükről.

18. Olyan nemzetiség egy szervezett nagyhatalom uralmi eszköze. Rendezése az általános európai helyzettől függ. Ma nem tehetünk többet, mint a 14. pontban említettet.³

19. Nagyon súlyos probléma. A megegyezés nagyon nehéz lesz.

20. Nemzetiséggé kell szervezni.

21. A kitelepítés az egyetlen megoldás, ha a németiség mai magatartását tekintjük.

22. Égető. Legjobb lenne, ha hazamennének, de ha ez nem lehetséges, szaporaságuk ellen szaporasággal, munkájuk ellen munkával, anyagi elő-

3 A válaszoló itt a nemzetiségekkel kapcsolatos kérdésre adott feleletére utalt.

nyeik ellen a magyarság erősítésével (szellemi és gazdasági téren) kell védekeznünk.

23. Amíg a krokodil a napon fekszik, az íbisz madárnak is jó. A krokodil sokáig él, de nincs örökké, az íbisz megsíratja s él úgy, ahogy tud. Keres másik krokodilt. De lehet, hogy ez nem fogadja csiklandozójának.

24. Az összes itt élő kisebbségek között a legveszélyesebbnek tartom éppen a mögöttes ország nagysága miatt. Szabadulni szerintem két úton lehetne tőlük: 1. kitelepítéssel, 2. a közösségüket megtartó földnek bármilyen módon való átvétele.

25. A magyarországi németiség magyarellenessé szervezetben tömörült akkor, amikor ez a haza tejjel és mézzel folyó jólétet biztosított nekik. Így szükségesnek tartom, hogy megadassék számukra az a boldog lehetőség, hogy visszatérhessenek az anyaországba, mint nyelvben és érzésben idegen és a magyar hazát gyalázó idegen elem. Helyüket pedig foglalják el a magyar parasztok.

26. Itt is csak gyökeres megoldások vezetnek sikerre. Nem lehet kíméletebben bánni a németiséggel, mint a zsidósággal, mert előbbi legalább akkora veszély, mint a zsidóság, ha nem nagyobb, annál is inkább, mert a németiség mögött szervezett nagyhatalom áll.

27. Helyesnek tartanám, ha a visszatelepítési akció ide is kiterjedne. De az fölforralja bennem a vért, hogy magyar kenyéren hízott sváb megy a németekhez harcolni az európai békéért.

28. A svábok mögött 80 millió birodalmi tag. Ha Németország győz, veszélyesek lesznek. Le kell őket törni valami módon: ha Németország veszít, akkor egy csomónak összefűjja a szél a bokáját, a többi – ismerve jó tömegüket – asszimilál.

29. Nem hiszem, hogy a dolgozó parasztságnál meglennének a faj szerinti különállások és ellentétek. A vezető emberek nevelték beléjük sovíniszta világnézetüket. Hogy aztán a magyarság éppen azokon a helyeken van pusztulóban, megint más kérdés.

30. Nagyon rosszul, veszélyesnek tartom a magyarságra. Ma különösen Baranyában. Egy módszer: kitelepítés, vagy a nyelvük megszüntetése. Mert nyelvében él a nemzet.

31. Legkíméletlenebb korlátozásokra van szükség. A Volksbund bünei nagyobbak a zsidóságnál s e szerint ítélendőek el.

32. Jelenleg előnyökben részesülnek a magyarság rovására, mert németek.

33. Lásd a 14. pontot.⁴

34. Sötét és nehéz ügy. – Közelebbről nem ismerem a népet, mivel nem voltam közöttük (Békés színmagyar község). A háború kimenetele a ma-

4 A válaszoló a nemzetiségekkel kapcsolatos kérdésre adott feleletére utalt.

gyarországi németek viselkedésének és az ország ügyeibe való beleszólásának mikéntjét nagyban fogja változtatni.

35. Az utóbbi években a magyarországi némettség megmutatta igazi szándékát. Céltudatosan terjeszkedik és szív magához mindent, hogy beteljesüljön a nagynémet gondolat a Dunántúl rovására.

36. Legelőször is a terjeszkedés megakadályozása megfelelő telepítéssel. Tekintve, hogy hatalmas nemzet fiai, vigyázva kell ügyüket kezelni.

37. Olyan fekély a nemzet testén, amin csak a seb kiégetésével lehetne eredményesen segíteni. Semmi esetre sem a fertőzés továbbterjesztésével, újabb nyílt felületek – a zsidó felszabadítás után – mesterséges megfertőzésével. Erre nagyon kell vigyázni! A túlságos liberálista bánásmód a magyarság rovására éppen a németséggel szemben érvényesült – okait ismerjük! A nemzetiségekkel szembeni magatartás itt érvényesüljön a legjobban, hol a legnagyobb a veszély.

Horthy Miklós Kollégium

1. Kitelepíteni, mert a fejünkre kakálnak.

2. A magyarországi némettség kihúzza a magyar parasztok lába alól a földet. A falvakat tisztára németté teszi, mert a szórványmagyarságot valósággal kiközösíti onnan. Veszedelmeseke boldogulásunkra.

3. Ők most visszaélnék a politika és a Szent István-i gondolattal. [sic!] Dacára, hogy minden joguk megvan, ők nemzetiségi egyesületekbe szervezkednek. Más visszaélésük pl. a névvisszaváltoztatás.

4. Csak kitelepítéssel oldható meg. A németből sok van az országban, és annyira elszigetelt életet él, hogy a beolvadás sohasem történne meg. Vagy ha meg is történnék néhol, szerencsétlen eredménye lenne. Példa rá két díszes írónk: Herczeg [Ferenc] és Somogyvári [Gyula]. Magyar és német vérkeveredés szerencsétlen.

5. Semmivel se részesítsük őket kedvezőbb bánásban, mint többi nemzetiségeinket.

6. Nehéz kérdés. Mindenesetre a háború vége, ill. kimenetele sorsdöntő fontosságú lehet e kérdés elbírálásánál.

7. Nehéz kérdés, mert egyelőre mögöttük áll egy óriási birodalom minden erejével, s ők az előőrsek. Megoldás a kitelepítés lehet, s minden ez irányú kísérletezés a lehetőségek között csak erre irányulhat.

8. A magyarországi némettség még a zsidónál is veszedelemesebb. Az első történelmi fordulatot ki kell használni arra, hogy tőle a magyarságot megszabadítsuk.

9. Megoldás: a többi némethez hasonlóan visszatelepíteni őket.

10. Az igazi és végleges megoldás csakis az áttelepítés lehet, különben állandóan függő kérdése lesz politikánknak.

11. Szerintem a magyarországi németiség ugyanolyan veszedelme a magyarságnak, mint akármilyen más nemzetiség. Ezt a kérdést is csak telepítéssel lehet megoldani, mégpedig minél sürgősebb kitelepítéssel.

Gömöbös Kollégium

1. Kisebbségi kérdéseinknek a legvérmesebbje, de csak azért, mert a mai nagy fasiszta országok vannak mögötte. Megoldásában ugyanazon síkon kell mozogni, mint a többi nemzetiségekkel. A német gyarmatosító szellemnek legjobb eszköze. Ez irányú törekvéseit már rég ellensúlyozni kellett volna. Konjunktúrájuk amilyen gyorsan nőtt, olyan gyorsan le is dőlhet, s megmarad csupán egy nemzetiségi kérdés.

2. Kevesebb szabadságot, illetve hatalmat kellene adni nekik. Éreztetni kellene velük, hogy ők is csak kis alkatrészek Magyarország szerkezetében, s mi nem a németiségnek, csak egyedül magunknak köszönhetjük ezeréves fennmaradásunkat s létünk jogosultságát.

3. Nagyon kényes kérdés. Ezt is csak gyökeresen lehetne végleg megoldani, mert itt is nagy veszély fenyeget.

Diákotthon a Podmaniczky u. 8. sz. alatt

1. Véleményem szerint legegészségesebb volna előbb-utóbb kitelepíteni.

2. Sokkal nagyobb probléma ez, mint a zsidókérdés, mert sajnos nálunk nem szeretik ezt a szót, hogy "magyar". Még manapság is a svábság foglal el ma is minden vezető állást. A zsidót kiverik és betesznek helyébe egy "*keresztényt*".

Diákotthon a Kálmán u. 4. sz. alatt

1. Ha a mostani fajöntudatuk állandósul, nagyobb veszélyt jelentenek a zsidóságnál. Itt látszik különösen fontosnak a magyar öntudatú tömegek anyagi és szellemi fellendítése.

2. Mögöttük van a nagy birodalom, törekvéseik célja közvetve birodalmi cél. Über alles. Magyarországon csak magyarok vihetnek vezető szerepet.

Diákotthon a Rottenbiller utcában

1. A legjobb megoldásnak a kitelepítést tartom.

2. A bennük fellobbanó láz nem pángermán öntudat. Annyi erő nincs már bennük, de a magyarság számára veszélyt jelentenek mindenütt kirívó külön eljárásukkal, mellyel a közrendet bontják és mételyeznek.

Diákotthon a Pöltenberg u. 8. sz. alatt

1. Úgy kell velük bánni, mint a hímes tojással. De alkalomadtán nem szabad idegenkedni attól a gondolattól, hogy egy ügyes mozdulattal kihajítsuk az egészet a kerítésen, vagy siettünkben az új Európa felé kiejtsük (véletlenül) a kalapunkból, anélkül persze, hogy meg kellene innunk a levét. Az elv világos: "Légy észnél, és élj az alkalommal".

2. Tekintettel arra, hogy különösen az utóbbi időben a Nagy Német szomszédság teljesen áthatotta őket, maradéktalanul ki kellene őket telepíteniük.

Pázmány Péter Diákotthon

1. A németeknek nincs helye Magyarországon. Vigye őket Hitler, ahová akarja, mert élőködők. Miért nem telepítik a svábokat és a szászokat vissza Németországba?

Eötvös Kollégium

1. Még ők sem tudtak dönteni teljes mértékben magatartásukat illetőleg. Sok függ a háború kimenetelétől!

Egyéb diákotthonok

1. Lásd a 14. pontot.⁵

2. Szerintem az itt élő németek semmiképpen sem jogosultak nagyobb kiváltságokra, mint bármely más nemzetiség. Elgondolásom: minden nemzetiségnek legyenek egyenlő jogai a magyarsággal. Különben a magyarországi németekről az a benyomásom, hogy törekvő, éppen ezért jómódú nép is. Csak példát vehetünk róluk e tekintetben.

3. Igen nehéz és megoldásra váró kérdés, mely sok körültekintést igényel.

4. Kis állam szerepe a kiegyensúlyozott mérlegpolitika. Gazdaság terén Balkánra kell orientálódnunk.

5. Azokat a magyarországi németeket, akik németnek vallják magukat és azok is akarnak maradni, ki kell telepíteni, a velünk sorsközösséget vállalókat pedig csak magyar nyelvű iskolákban tanítani.

6. Mint baráti nép leszármazottai udvarias magatartás, de szigorúan megkövetelendő, hogy ők is a vendéglátó magyar nemzet iránt teljes hűséggel és

5 A kérdezett általánosságban a nemzetiségekre vonatkozó saját válaszára utalt.

ragaszkodással viseltessenek, esetleges politikai túlkapásaik megfékezendők. Aki vissza akar menni, az menjen fajtestvéreihez.

7. Ahol a magyar kihál, oda betelepszik a sváb. Ha tért engedünk hódítani, ebből nagy baj lesz, mert akié a föld, azé az ország. Erőszakkal nem tehetünk ellene semmit, mert hiszen németek.

8. Egyik, már elterjedt nézet szerint a birodalom tartozásaiért őket kitelepítik, és ingatlanaikat magyarok között osztják szét. Az anyaállamra hárul a kielégítésük és kárpótlásuk. Azok a németek, akik hajlandók magyarrá lenni, maradjanak az országban, ugyanez vonatkozik a többi nemzetiségekre és a zsidókra is.

9. Kényes probléma. Köztük éltem 18 évig: sok tapasztalatom van. Megnyugvásukból a nemzeti gondolat (új szellem) ébresztette fel őket. Egyelőre figyeljük az eseményeket, várjuk meg a jövőt, ahol talán ez a kérdés is tisztázódni fog.

10. A németek előnyomulása politikai és gazdasági téren nagyon hozzájárult a német nemzetiség önérzetének emeléséhez. (Visszanémetesítés.) Szomorúan kell megállapítanom, hogy a Dunántúlon folyó gyors németesítést veszélyesnek tartom hazánkra nézve.

11. Azt hiszem, erre a 14. pont alatt feleltem.⁶

12. Nagy tapintattal, de több jogot, mint más nemzetiség, nem kaphat. A kivándorlása kívánatos és elősegítendő.

13. Teljes kitelepítés.

14. Legfontosabb sebünk! Egyben legnehezebb és legkényesebb. Nem is tudom, hogy nyúljak hozzá. Szabó Dezső hitvallását vallom.

15. Ki velük! A legkárosabb valamennyi nemzetiség között.

16. Őket is a többi nemzetiséggel egyenlő elbánásban kellene részesíteni. A politikai helyzet most nekik kedvez, de kellő eréllyel meg kell értetni velük, hogy legelsősorban a magyar állampolgárság kötelező rájuk, azután a nemzetiségük.

17. A legveszélyesebb kérdések egyike. Ellentétes érdekek. Öntudatos elem, békés együttműködés sohasem lesz.

18. Derék svábjaink a mai helyzetben túlságosan el vannak kaptva. A német állam elismeri Magyarországnak mint szövetségesének minden érdekét, de emellett nem hanyagolja el a magyarországi németiség igen nagyfokú terrorizálását sem! A kérdést a háború után lehet megoldani.

19. Szabad az út Németország felé az erős tölgy nedvszívó férgeinek, akik egy nemzeti egység megbontására törekszenek.

20. Ha nagynémet politikát akarnak folytatni, akkor telepedjenek ki.

21. Ahogy látom: addig, amíg a birodalomnak nincs szüksége az áldozatukra, addig a legnagyobb ősnémetek, akkor, amikor erről bizonyóságot kel-

6 A válaszoló a nemzetiségekkel kapcsolatos kérdésre adott válaszára utalt.

lene tenni, akkor szívesebben maradnak itt, ahol nyugodtan folytathatják egyéni érvényesülésüket, mintha azelőtt mi sem történt volna.

22. Ez most nagyon kényes dolog. Ez a kor rendkívüli helyzetet ad nekik. Erről nem is nyilatkozom.

IV. Milyen viszonyt látsz kívánatosnak a környező államokkal?

Györffy István Kollégium

1. Kívánatos természetesen a teljes béke. Nagyarányú kereskedelmi kapcsolatokat kell kifejlesztenünk különösen a Balkán irányában. A kisállamoknak egymásra kell találniuk és bebizonyítaniuk, hogy van létjogosultságuk.

2. Jót.

3. Baráti viszonyt.

4. Békés együttműködést. Különben ez teljesen függ a háború kimenetelétől és a környező államok magatartásától.

5. A környező államokkal szemben sem tarthatjuk fenn tovább az ellenséges álláspontot, amit eddig követtünk. Csak a viszonyok emberséges tisztázása és ennek alapján az együttműködés lehet hasznos mindnyájunkra nézve.

6. A nemzeti autonómiát tartsa meg minden állam. Gazdasági összhangot teremtsenek a területi munkamegosztás alapján; a fegyverkezést hagyjuk abba. A "nép" érdekeinek védelmére közös szövet építsenek.

7. A jelenlegi helyzetben nem láthatjuk tisztán, kik a szomszéd államok. Általában: akiknek nincs követelésük velünk szemben (ma van ilyen). Gazdasági szerződés és katonai barátság. A többieknek a túlsó szomszédjaival kell nagyon jó viszonyban lenniök.⁷

⁷ A 7. számmal jelölt válaszadó esetében – közöljük a következő kérdésre adott válaszát is, olyan gondolatébresztő. Kérdés: "Kik azok az írók, akik ma utat mutatnak a kibontakozásra?" Válasz: "Németh László, Szabó Dezső, Györffy István, Veres Péter, Kerék Mihály, Somogyi Imre. A kibontakozástól egyelőre még messze vagyunk. Először magunkra kell ismernünk. A jövőre nézve elfogadható programot még egyetlen író sem adott. A felsoroltak nézetével csak részben azonosítom magam. Nem hoznak megoldást az izmusok sem. Ezek a társadalomfilozófia specializálódásának a termékei, tehát magukban hordják az ellentmondást. Az univerzumot akarják megoldani, de nem univerzáliter. Sem liberalizmus, sem szocializmus, sem kommunizmus nem volt még ideális formájában, de nem is lehet. Mindegyik kihoz valamit a számításaiából, s így a maga szempontjából mindegyiknek igaza van. Kár, hogy annyian vannak köztük, akik folyton, évszázaddal vagy évtizedekkel ezelőtt, viruló ellentéteket verkliztek, melyek – még ha akkoriban hibátlanok is lettek volna – a körülményekhez voltak kötve, s azóta a körülmények nagyon sokat változtak. A végső cél most is azonos nagyjából mindegyiknél, csak a legrövidebb utat kell megtalálni. Az új időkben új megfogalmazás kell, de minél kevesebb megfogalmazás és minél több tett. Mert csak a tett jelenti a célhoz való közeledést."

8. Békés együttélést mind kulturális, mind gazdasági tekintetben.

9. Ha nem is baráti, de jószomszédi viszonynak kell lenni köztünk, mert főképp gazdaságilag egymásra vagyunk utalva.

10. Jó, de nem mindenbe beleegyező! Nem vesszük észre, hogy nagy "Nyugat védésünkben" a nagy Nyugat tesz bennünket tönkre!

11. Őszintén mondván szeretnék vámhatár nélkül utazni az Északi tenger-től a Fekete tengerig, Athéntől Prágáig. Amíg ez nem lesz meg, örülünk a jó viszonyoknak. A Balkánra igyekszünk továbbra is fokozni a kultúrhatásunkat. Van eredménye.

12. Jó viszonyt, ha lehetséges lesz, bizonyos szövetségi viszonyt, elsősorban a körülöttünk lévő kis népekkel, de ne saját fajunk, népünk kárára.

13. Inkább a tőlünk keletre és délre lévő országokkal kellene kapcsolatba jönnünk, mert kultúránk is az övékéhez hasonló, s csak velük tudunk egyforma bajainkon segíteni.

14. Ha a magyarság a Duna-medencében tényleg szellemi fölényben van, úgy egy föderatív állam létesítése lenne a legkívánatosabb. Ellenkező esetben a békés szomszédi "együttműködés".

15. Jogos követeléseink megfelelő, ésszerű rendezése után kétségtelenül a legjobb viszonyt helyeslem, mert így nem leszünk annyira kiszolgáltatva a nagyhatalmak világuralmi törekvéseinek.

16. Gazdasági, kereskedelmi, ipari és kulturális kapcsolatok kimélyítése azokkal, kik Magyarország területi integritása és a magyar nemzet szuverenitása ellen nem fejtenek ki propagandát.

17. Gazdasági és politikai megértő együttműködés szükséges.

18. Ha őszinte barátság lehetséges, ápoljuk ezt, ha nem, még bizonyos előnyök hallgatag feladásával is osszuk meg őket.

19. Próbáljunk meg békésen megegyezni, habár ez elég nehéz lesz.

20. Egyenrangú állam legyen Magyarország is.

21. A környező kisállamokkal a legteljesebb együttműködést.

22. Lehetőleg baráti viszonyt. Feleslegesnek és haszontalannak tartom vérünk pazarlását mások szekerének tolására.

23. Tökéletes együttműködést, de nem koholt vezető szereppel diktálni egyik államnak sem a tempót. Minden nép csak a maga módján boldogítható. Nem jó más medicina, ha az szellemi erőszakba van csomagolva.

24. Építő munkát csak biztonságban lehet végezni. E biztonságot, mint ahogy számos példán láttuk, nem biztos, hogy a fegyverek szolgálják. Éppen ezért a környező államokkal ésszerű megegyezés mellett vagyok, de csak a józan ész határán belül.

25. A környező államokkal kölcsönös együttműködést kívánok. De ez az együttműködés csak addig álljon fenn, amíg valamelyik részéről is elnyomó

és befolyásoló törekvés nem nyilvánul meg. Így minden ellenünk irányuló törekvéseiket megfelelő ellenakcióval bénítani kell.

26. Természetesen békés együttélést. Gazdasági, kereskedelmi és katonai szerződésekkel egy olyan konföderációt létrehozni, amely a délkelet-európai népekkel tartós együttműködést tesz lehetővé.

27. A lehető legnagyobb kapcsolatot úgy szellemi, mint gazdasági téren.

28. Egészséges gazdasági vérkeringést. Békét az ember érdekében. Ezért – *míg más nem lesz* – lehetőleg kiegyezni és lehetővé tenni azt, hogy a sovínizmust kiirtva békében legyünk egymással.

29. A békés alapon való együttműködést.

30. Kölcsönös megbecsülést, már akivel lehet. Finnországgal, románokkal, bolgárokkal.

31. Legbarátságosabb viszonyt. A vámok lehetőleg minimálisak, vagy éppen semmisek legyenek. Ne egy túlfeszített szilárd határ, hanem az emberek egyetértő közössége adja meg a nyugalmat, békét, a dolgozás lehetőségét.

32. További békés kapcsolat fenntartását.

33. Barátság, szoros gazdasági és szellemi együttműködés.

34. Elgondolásom szinte kivihetetlennek látszik: a békés együttműködés, mivel egyik néppel sincsen közös vonás (sem származás, sem politika, sem kulturális élet terén). Legalább arra kell vigyázni egyelőre, hogy egymás ellen ne uszítson más hatalom saját hasznára.

35. Egy államra sem számíthatunk. Mind meg akar bennünket enni. Legjobb a magyarság megerősítése. Most nem barátkozhatunk, mert nem számíthatunk senkire, hanem rendezzük belső dolgainkat.

36. Legideálisabb lenne az országhatárokat és fajokat megdönteni. De mivel nem minden nép lenne itt egyenlően képviselve, hamarosan elnyomás fakadhatna. Inkább a teljes független államot tartom helyesnek.

37. Egyenlő erők szembenállásánál, de egymás mellett állásánál is fejlődhetik ki az a helyes egyensúly, amely mentes minden nagyhatalmi rákényszerítéstől, egyoldalú, az erősebb oldalról való ráerőszakolástól. Világos tehát, hogy csak velünk egyforma népességű és politikai erejű államokkal való együttműködésünkkel haladunk helyes úton, ami nem veszélyezteti nemzetgazdasági és politikai szabadságunkat. Keresni kell tehát a szomszédos kisebb államokkal az együttműködést minden téren. Nem is lehet olyan nehéz a megtalálás, hiszen a kisállamok célja ugyanaz: védekezni a minden kisállamot veszélyeztető nagyhatalmi törekvésekkel szemben. Az egymással együttélés harmóniáját nem zavarná az erők egyensúlyában való lényeges különbség egyik vagy másik irányban. Ennek megoldása életkérdés lehet számunkra is.

Horthy Miklós Kollégium

1. Meg kell valósítani Kossuth Lajos turini álmát: a dunai konföderációt.
2. Barátságos viszonyt.
3. Nekünk békés viszonyt kell tartanunk. Ők legyenek a felelősek az esetleges békétlenségért, amire nekünk mindig számítani kell.
4. Békés barátságot, de határainkra való féltékeny vigyázatot. Általában mindegyikkel lehetne nyugodtan, barátságban lenni, csak két nagy szomszéddal, a némettel és az oroszsal nem.
5. Ha magunknak életet követelünk, mások jogát is el kell ismernünk az élethez. Csak akkor láthatjuk a magunk számára biztosítva nemzeti életünket, ha a környező kisállamok is szabadon élhetik a magukét. Bármelyik nagyhatalom elnyomása ellen csak a hozzánk hasonlóan kisállamokkal való összefogásban találhatunk menedéket.
6. Lehetőleg megtartani a politikai barátságokat, de nem támaszkodni rájuk, és főleg gazdaságilag, amennyire lehetséges, függetleníteni magunkat.
7. Barátság és együttműködés (gazdasági, kulturális és politikai okok indokolják e magatartást) függetlenségünk és fejlődésünk biztosításával. A kis- és középnépek tömörülése saját érdekünkben.
8. Független semlegességet, melyet csak a *saját érdekünkért* indított esetleges harc (pl. Romániával) szakíthat meg. Békére van szükségünk.
9. Baráti, sőt szövetséges viszonyt. A kis népek csak így maradhatnak fenn.
10. A lehetőség szerint baráti viszonyban kell lenni, mert gazdasági egyensúly csak így állhat elő.
11. Magyarországnak a délebbi népekkel szemben ugyanaz a szerepe volna, mint valaha Franciaországnak régen a nyugatiak között. Helyes a baráti viszony, míg önállóságunk rovására nem megy.

Gömbös Kollégium

1. Duna-medencei föderációt. Teljes gazdasági és kulturális együttműködéssel s nem pedig a nagyhatalmak által megszabott határokért folytatott öldöklést és gyűlöletet. egymagában egyik szomszédunk sem teljes, sem gazdaságilag, sem kulturálisan, s ezt még jobban hátrányba szorítják idegen politika miatt. Kettő közül a harmadik győz.
2. A békés együttműködést.
3. Mindenesetre a lehető legjobb viszonyt kialakítani, mely egy pár kivételével az új helyzet és viszony intézése nélkül teljesen lehetetlen.

Diákotthon a Podmaniczky u. 8. sz. alatt

1. Területi igényeink kielégítése után békés megegyezés a legkívánatosabb.

2. Nekünk kelet felé kellene orientálódnunk és nem nyugat felé. Pl. bármily furcsán is hangzik, nekünk Romániával és a Balkánnal kellene igaz barátságban lennünk, s így akkor iparcikkeink itt kapnának piacot, s akkor nem gyarmatárut adnánk el nyugaton.

Diákotthon a Kálmán u. 4. sz. alatt

1. Nem lehet itt tisztán látni. A legnagyobb barátság-szeretetnek is be kell látnia, hogy Magyarország, mint félig agrár-, félig ipari állam, ma versenytársa mind Nyugatnak, mind Keletnek. A baráti politika így csak nagyon nehezen fog sikerülni.

2. Békés viszonyt a belső gyors tevése [sic!] és felemelkedésre. Bizonyos irányokba radikális megoldást, összekovácsolni a régi Magyarországot.

Diákotthon a Rottenbiller utcában

1. Romániával le kell számolni. Feltétlen barátság a tengelyhatalmakkal.

2. A szellemi kapcsolatot Olaszországgal, a gazdaságit Németországgal kell kiépíteni, de egyik se legyen oka teljes önállóság hiányának. Keleti és déli határunk (Dél-Erdély és a magyarok visszatérése után) lezárandó.

Diákotthon a Pöltenberg u. 8. sz. alatt

1. Ingadozom. Szeretnék hinni egy kelet-európai Treuga Deiben, de úgy hiszem, ennek hosszú időre vége. Meg kell próbálni, de a német sárkánytej-től részeg kisállamokkal szemben jó, ha a kéz biztosan nyugszik a kardmar-kolaton. Családom székely. Elegünk van.

2. Adott viszonyok között egyetlen lehetséges mód a békés.

Pázmány Péter Diákotthon

1. Elsősorban baráti viszonyt Olaszországgal és Franciaországgal. Elég volt már az ezeréves német előretörés hazánkban.

Eötvös József Kollégium

1. Nem érdekünk, hogy rosszban legyünk bárkivel is, különösen jó lenne a megértést kiépíteni a déli kisállamok felé. (De nem tudom, nem utópia-e az egész?)

Egyéb diákotthonok

1. Amíg "geopolitikai erővonalaink" *feltűnően* nem metszik egymást, *tudatosan öntudatos* együttműködést. Minden más esetben szigorú, de rugalmas elzárkózást.

2. Országunk fekvése, gazdasági helyzete és jelenlegi határviszonyai megkívánják, hogy a legbarátságosabb viszonyra törekedjünk a környező államokkal. Azok gazdasági élete nagyon kiegészíti Magyarország gazdasági életét. Gazdasági és kulturális kapcsolatok létrejövése kívánatos lenne.

3. Baráti viszonyt, de megőrizve teljes függetlenségünket.

4.[E kérdésre nem válaszolt. – S. L.]

5. Németországgal jószomszédi viszonyt kell folytatni, de semmi mást.

6. Követelni jogaink teljes megadását. Adják vissza mindazt, ami a történelem folyamán a miénk volt, s ami az igazság szerint is a miénk, s nekünk jár. Ha ez megvan, barátság és mezőgazdasági együttműködés.

7. A nagy baráti államokkal jó viszonyt, az oláhoktól való követelésünknek pedig a háború után rögtön eleget tenni.

8. Lehetségesnek látom a Duna-medence államainak konföderációját, amely a legegészségesebb állapot. Az egyes tagállamok maguk intézik saját ügyeiket, az egész szövetségre nézve a szövetségi tanács intézkedne: lásd CCCR.⁸

9. Bárhogy végződjék a háború, nekünk a szomszédos államokra nagy szükségünk lesz. Értem: Csehországot, Jugoszláviát, Romániát stb., tehát a legnagyobb egyetértésben kell élnünk, s nem tengerentúli "zászlóért" lelkesedni!

10. Kisállam vagyunk s így kényszerítve vagyunk arra, hogy szomszédainkkal – sokszor érdekellentétek közepette – barátságban éljünk, hacsak nem akarunk újból Trianont. Természetesen baráti viszonyt tartok kívánatosnak, s gazdasági téren "Kelet és Balkán" felé való orientálódást.

11. Erre most nehéz felelni, de talán ahogy a helyzet pillanatnyilag megkívánja.

12. Legfontosabb a magunk érdeke. Azonban az Európa-közösség érdekeit ugyanúgy figyelembe kell venni, mint egy államon belül az egyénnek a

8 A válaszadó összekeverte a cirill és a latin betűket. Latin betűkkel: SZSZSZR.

közösség érdekeit. Különösen kívánatos az együttműködés a közép-európai államokkal még engedmények árán is.

13. Hogy Németország nagyhatalmi törekvése ellen biztosítsuk magunkat, fenn kell tartanunk a jó viszonyt a környező kisállamokkal.

14. Igazítsuk ki a határokat, aztán majd aktuális lesz erre felelni.

15. Békés viszonyt, hogy elmehecssünk hozzájuk tanulni! Az idegen eszméktől azonban tartsuk távol magunkat! Dél felé, Balkán felé határunkat erősíteni.

16. Politikai perpatvarokon túlnéző, kölcsönös jószomszédi viszony kialakítását, főképpen a hozzánk hasonló kisállamokkal. Ez azonban nem látszik megvalósíthatónak teljes mértékben.

17. Nyugat felé békés, semleges, délkeletre barátságos. A magyar kultúra terjesztése a Duna vonalán, Szerbia, Bulgária, Románia felé.

18. Kelet felé, ha győzünk, vezető állam lehetünk minden tekintetben. A környezetünkben lévő Szlovákia és Románia helyzete még meg fog érni a tényleges rendezésre.

19. Legnagyobb barátság kialakulását Olaszország és Bulgária felé.

20. Barátságos.

21. A mai viszonyban lehet-e erre más feleletet adni: békét.

22. Meg kell értetni békésen az illetékesekkel, hogy a Kárpát-medence Magyarország. Ehhez egyedüli jogunk nekünk van. Ha ezt nem értik meg, van olyan hadseregünk, amely bárhogyan is végződik e háború, meg tudja értetni. De utána kell, hogy ezt az országot igaz magyarrá is tegyünk. Sokasodjunk, s vegyük birtokunkba.

Közli: Svéd László